

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2009. október 19.

**MAGYAR NYELV
ÉS IRODALOM**

**KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

A szövegértési feladatok megoldásának értékelése, pontozása

- A válaszokra csak a javítási-értékelési útmutatóban megadott pontszámok, illetve részpontszámok adhatóak. Fél pont nem adható.
- A hiányzó válasz minden esetben 0 pont.
- Az értékelő tanár a dolgozatban jelölje és pontozza a helyesírási hibákat, és a pontszámot adja hozzá a szövegalkotási feladat helyesírási pontszámaihoz. A helyesírási hibák pontozásához a mellékletben közöltek az irányadók.
- A feladatokra a javító tanár csak az útmutatóval lényegileg egyező tartalmú választ értékelheti pontokkal. Az aláhúzások is jelzik az elvárt tartalmi elemeket.
- A pontozásban figyelembe kell venni a felelet megfogalmazását is, amennyiben ezt az útmutató előírja.

Olvassa el figyelmesen az alábbi szöveget, majd válaszoljon a kérdésekre!

SÜMEGI NOÉMI: FALFIRKÁSZOK

Évtizedes háború dúl a közterületeket kidekoráló graffitisek és az ellenük fellépők között. A falfirkák eltüntetésére dollármilliárdokat költenek szerte a világon, ám az önkifejezés ezen formáját sehol sem tudták teljesen megfékezni. A XIII. kerületi önkormányzat most új rendelettel próbálja legalább a főbb útvonalakat megóvni a szennyeződésektől, ám a technika fejlődését a graffitisek is követik. A háború folytatódik.

Ha jellegzetes bő szárú, zsebes nadrágot, pólót, szemükbe húzott baseballsapkát viselő fiúkat látunk éjszaka gyülekezni valamelyik aluljáróban, akkor biztosak lehetünk benne, hogy nem firkálásra indulnak. Az igazi writerek (graffitírók) ugyanis ilyenkor álcázzák magukat, és még véletlenül sem vesznek fel a szubkultúrához tartozó öltözéket. A minél szűkebb nadrág javasolt ilyenkor, a festékeskannákat pedig egyszerű táskákba kell pakolni. Fontos viszont, hogy a ruházat sötét legyen. A főváros, az önkormányzatok, a polgárőrök, a közvagyon védelméért és a vizuális környezetünkért szót emelők igyekezete ellenére a firkászbandák újabb és újabb bevetésre indulnak.

„A lélek kiáltása ez a közöny ellen” – írta a graffitiről hat évvel ezelőtt a Vatikán hivatalos lapja, ám a falfestmények ellen nem sokkal ezután kampányt indító Olaszországban is inkább vandalizmusnak tartják az „utcai művészet” ezen ágát. Az ötvenes években Amerika nyugati partjainál indult graffiti egyidős az ellene folytatott küzdelemmel. A bevándorló, gettóban lakó nagyvárosi fiatalok a bandaháborúkban a falfirkákat a területhatárok kijelölésére használták. A graffiti a hetvenes években New Yorkban törte át az underground határait: egy, a várost a névjegyével telepíngáló görög származású fiattal interjút készített a The New York Times. Ettől kezdve számos, szegénységben felnőtt fiatal érezte úgy, hogy egyedi rajzaival, a mindenütt ott virító névjegyével kitűnhet a tömegeből, és sztárrá válhat.

A nyilvános helyekre festett dekorációk alapvető motivációja ma is ez: ismertnek, híresnek lenni ország-, sőt világszerte. Azért olyan vonzó metrószerelvényekre vagy vasúti vagonokra fújkálni, mert azok az alkotó hírét elviszik messzi tájakra is. „Magyarországon a nyolcvanas évek első felében – Fenyő Miklós breaklemezésével és a Jugoszláviából áthozott albumokkal egy időben – Békásmegyeren jelentek meg az első falfirkák” – mondta lapunknak Gedei Norbert szemináriumvezető, aki az ifjúsági szubkultúrákról tart előadást az ELTE-n. Azóta Amerikában és Európa nagyvárosaiban is próbálták megszelídíteni, a kortárs képzőművészet részévé tenni a graffitit. Magyarországon is rendeztek versenyeket, kiállításokat, sőt néhány

fiatalnak tényleg sikerült kitűnni, s később számítógépes grafikusként vagy reklámszakemberként elhelyezkedni. Mint például annak a fiúnak, aki az állványokon fölmászva a Keleti pályaudvar frissen felújított homlokzatának legtetéjét pingálta össze. A többség szerint azonban a falfirkálás ízet éppen az adja, hogy illegális tevékenység.

Néhány éve a firkászok támadásainak leginkább kitett III. kerület döntött úgy, hogy bizonyos helyeken engedélyezi a rajzolást, másutt viszont kíméletlenül lecsap a pingálókra. A Filatorigát azóta legendás gyakorlóhelyé vált, a HÉV utazóközönsége naponta megtekintheti az újabb és újabb alkotásokat. Nem lehet viszont azt állítani, hogy a writerek a kerület egyéb épületeit megkímélték volna.

A graffitisek szerint ez a minden jóval együtt járó rossz: a becsületkódexük szerint ugyanis például a templomok tabunak számítanak, ezt azonban nem mindenki tartja be. A fővárosban negyven, tekintélyt kivívott graffitis működik, de több száz olyan úgynevezett tagelő van, aki csupán az egy-két betűből álló kézjegyét (tag) hagyja ott minden létező felületen. A nagymenők csak oda fújnak, ahova szerintük egy kép „való”. Műemlék erre nem alkalmas, a budai vár sem, de egy vasúti vagy metrókocsi láttán minden graffitis szíve megdobban. Utóbbi esetében külön kihívást jelent, hogy ezeket a szerelvényeket mindenütt a világon szigorúan őrzik. Néhány éve egy magyar fiú éppen egy ilyen metróalagútban lelte halálát, amikor kilenc méter magasból a mélybe zuhant.

A Gresham-palota beruházói 200 ezer dollárt költöttek csak arra, hogy a falakat hat méter magasságig felületkezeljék a graffitik ellen. A legújabb hírek szerint pedig ezentúl csak úgy épülhet ház Angyalföld városképi szempontból kiemelt területein, ha az utcáról látható homlokzatot legalább három méter magasságig graffiti elleni anyaggal vonják be. Ugyanez vonatkozik a felújításokra is. Literáti Nagy Gabriella, a XIII. kerületi önkormányzat vezető főtanácsosa lapunknak elmondta: évek óta gondolkodtak már azon, hogy mit lehetne tenni a firkák ellen. A szándék és a védekezést lehetővé tevő technikai fejlődés mostanra találkozott: a kezelt felületekről a későbbiekben könnyedén el tudják távolítani a szennyeződést. A speciális bevonat megakadályozza, hogy a festék beszívódjon a homlokzati felület mélyebb rétegeibe, így a falfirka oldószerrel lemosható. Graffitisek körében azonban már legalább hatféle olyan – külföldről behozott és rapsztárok által reklámozott – filctoll forog közkezen, ami mindenféle taszító felületet is megfog.

Más módon azonban elég nehéz a falfirkák ellen harcolni, hiszen a tettenérés szinte lehetetlen, a szabálysértési eljárásban kiróható maximum 100 ezer forintos pénzbüntetés vagy a szándékos rongálásért kapható felfüggesztett szabadságvesztés sem tart vissza senkit az önkifejezéstől. A rendőrségnek nincs kapacitása arra, hogy éjjelente firkálókat hajkurásszon, ez sok helyütt a polgárőrökre marad. Sándor János András, a Csongrád megyei polgárőrség szóvivője szerint az lenne az igazi büntetés, ha a rongálóknak - köztük a nem büntethető fiatalokéknak - maguknak kellene az épületeket megtisztítaniuk.

Szeged egyébként – a szintén nagyon „fertőzött” Eger mellett – élen jár a falfirkák elleni harcban. A polgárőrségen belül külön nongraffiti munkabizottságot hoztak létre. Számítógépes nyilvántartásba veszik a városban megjelenő rajzokat, és a kézjegyek alapján azonosítják az elkövetőket. Szeged 20 ezer egyetemistája, valamint 15 ezer közép- és általános iskolása közül több százan érzik úgy, hogy nyomot kell hagyniuk tanulmányaik színhelyén: a polgárőröknek sokszor az iskolai vécékben is megtalálható

motívumok alapján sikerül az elkövetők nyomára bukkanni. Ha még friss, nedves képpel találkoznak, tudják, a tettesek is valahol a közelben tartózkodnak. Gyakran meg is találják – a menekülés szempontjából is hasznos – gördeszkával, görkorcsolyával, BMX kerékpárral felszerelt fiatalokat: ha a flakonok is náluk vannak, akkor megvan a tárgyi bizonyíték is.

Sándor János András – aki maga is BMX-es volt – próbál jó szóval hatni a fiatalokra: az lenne a kívánatos, ha tettvágyukat értelmesebb célokra fordítanák, s ha lenne több szabad felület a városban, ahová a tényleg művészi értékű képeket legálisan lehet felfesteni. Akkor akár graffititurizmus célpontja is lehet Szeged.

1. A 2-3. bekezdés megemlíti a falfirka-történelemből három időszakot.

a) Ennek alapján töltsse ki a következő táblázatot!

	időszak/korszak	helyszín/térség	művelők
I.	<i>ötvenes évek</i>	<i>Amerika nyugati partjai</i>	<i>bevandorló, gettóban lakó nagyvárosi fiatalok</i>
II.	<i>hetvenes évek</i>	<i>New York</i>	<i>szegény családok fiataljai („szegénységben felnőtt fiatalok)</i>
III.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>utóbbi évek (nyolcvanas évektől)</i> <i>ÉS/VAGY</i> • <i>nyolcvanas évek első fele</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Amerika és Európa nagyvárosai</i> <i>ÉS/VAGY</i> • <i>Békásmegyer</i> 	<i>fiatalok</i>

Hibás vagy hiányzó megoldásért nem adható pont.

7-9 helyes rovat: **3 pont**

4-6 helyes rovat: 2 pont

3 helyes rovat: 1 pont

0-2 helyes rovat: 0 pont

b) Hogyan alakult a graffiti jelentése, közösségi megítélése? Válaszoljon a kérdésekre!

- A graffiti először jel volt. – Minek a jele?
területhatárok kijelölése a bandaháborúban
- Azután eszköz lett. – Mi volt a művelőinek a célja?
kiemelkedés; ismertté, híressé válás
- A társadalom értékévé próbálja tenni. – Hogyan?
versenyek, kiállítások szervezése

Minden lényegileg helyes megoldásért: 1 pont.

Hibás vagy hiányzó megoldásért nem adható pont.

3 helyes megoldás: **3 pont**

2 helyes megoldás: 2 pont

1 helyes megoldás: 1 pont

0 helyes megoldás: 0 pont

2. Fogalmazza meg egy-egy mondatban saját szavaival, hogy a következő három graffitis esetével mit példáz a szöveg!

- az amerikai napilap beszélgetése a görög fiatallal:

A falfirka és falfirkáló egy ponton kilépett ismeretlenségből, az underground világból.

- a Keleti pályaudvar frissen felújított homlokzatának legtetjét kidekoráló fiú:

Lehetséges a falfirkával kiemelkedni, és azután karriert befutni a polgári életben.

- az egyik metróalagútban elszenvedett végzetes baleset:

A metrókocsi – veszélyei ellenére – kedvelt felülete a falfirkászoknak./A kedvelt metrókocsi veszélyes hely.

Minden lényegileg helyes mondatért: 1 pont.

Hibás vagy hiányzó megoldásért nem adható pont.

3 helyes megoldás: **3 pont**

2 helyes megoldás: 2 pont

1 helyes megoldás: 1 pont

0 helyes megoldás: 0 pont

3.

a) Állapítsa meg, hogy a megszólaltatott szakértők közül ki beszél a falfirkával kapcsolatban a következő témákról!

- a falfirka és a zenei irányzatok párhuzamos megjelenése *Gedei Norbert*
- vegyszeti eljárások a falfirkák ellen *Literáti Nagy Gabriella*
- a meggyőzés lehetősége *Sándor János András*

3 helyes név: **2 pont**

2 helyes név: 1 pont

0-1 helyes név: 0 pont

b) Fogalmazza meg 1-1 mondatban, hogy a három szakértő megnyilvánulásában milyen hozzáállás érhető tetten!

- *Gedei Norbert: kutatóként mint kulturális jelenséggel foglalkozik a falfirkával – semleges a jelenséggel kapcsolatban.*
- *Literáti Nagy Gabriella: a város (XIII. kerület) épületeinek védelmét képviseli – a falfirkákkal szemben.*
- *Sándor János András: polgárőrként üldözi, büntetné a firkálást, volt BMX-esként megértően viszonyul hozzá.*

Mondatonként bármely helyes válaszelemért: 1 pont.

Adható: **3, 2, 1, 0** pont.

4. Miért nem jelentenek teljes megoldást a szöveg szerint a közterület védelmében a következő próbálkozások?

- engedélyezett helyek
„A többség szerint azonban a falfirkálás ízt éppen az adja, hogy illegális tevékenység.”
- felületkezelés
„Már legalább hatféle olyan – külföldről behozott és rapsztárok által reklámozott – filctoll forog közkezen, ami mindenféle taszító felületet is megfog.”
- büntetés
A tettenérés lehetetlen, a büntetésnek nincs visszatartó ereje, a rendőrségnek nincs kapacitása.

Válaszként elfogadható idézet vagy saját megfogalmazás.

3 helyes magyarázat: **3 pont**

2 helyes magyarázat: 2 pont

1 helyes magyarázat: 1 pont

0 helyes magyarázat: 0 pont

5. Egy menő graffitíró naplójából?

A szöveg információi alapján húzza alá, hogy az alábbi naplórészlet mely közlései nem egyeztethetők össze egy tekintélyt kivívott, becsületkódexet betartó graffitíró tevékenységével! A részlet után tételesen indokolja döntését!

„Lehet, hogy annyi az életművemnek?! Megjelent valami új falfesték, és nem létezik olyan spray, filc vagy festék, ami megmaradna rajta!! Nem elég, hogy titokban kell csinálnunk, amit minden graffitis utál! Na szóval, hogy elkerüljük a lebukást, kora hajnalban indultunk a barátaimmal, kezünkben a festékes edényekkel, de még nem tudtuk, hova is menjünk: volt, aki a Keleti pályaudvart, volt, aki a Várát akarta inkább. Én a Keletibe akartam menni, mert a vasúti kocsi veszélytelenebb terep, de a többiek azt mondták, hogy a Várban több a felület, ők meg minél több helyre akariák fújni a betűiket. Ez szerintem hülyeség.”

- már legalább hatféle minden felületet befogó filctoll létezik
- a graffitisek többsége élvezzi, hogy illegális a működésük
- késő este, éjszaka indulnak rajzolni
- a festékes edényt elrejtik, pl. táskába
- a Vár komoly graffitisnek tabu
- a vasúti kocsikat mindenütt a világon nagyon őrzik
- a nagymenőknek nem az a fontos, hogy minél több helyen megjelenjenek, ők csak a szerintük arra való helyre fújnak

A jó részlet aláhúzására csak az annak megfelelő indoklással együtt adható pont.
Helytelen vagy hiányzó aláhúzásra és/vagy indoklásra nem adható pont.

7 helyes megoldás: **6 pont**

6 helyes megoldás: 5 pont

5 helyes megoldás: 4 pont

4 helyes megoldás: 3 pont

3 helyes megoldás: 2 pont

2 helyes megoldás: 1 pont

0-1 helyes megoldás: 0 pont

6. A „graffitinyomozót” számos jelenség (tárgy, eszköz, hely) segítheti az illegális graffitisek megtalálásában. Keresse ki a szövegben említett lehetőségeket, és sorolja be ezeket a következő kategóriákba!

- Az elkövetők azonosítása: *számítógépes nyilvántartás; kézjegyek; iskolai vécék.*
- „Forró nyom”: *friss, nedves kép; gördeszékával, görkorcsolyával, BMX kerékpárral felszerelt fiatalok.*
- Tárgyi bizonyíték: *flakonok.*

A helyes jelenségekért csak a jó besorolással együtt adható pont.

Amennyiben minden jelenséget megtalált, de 1-2 tévedés van a besorolásban, akkor összesen 2 pont adható.

Ha hiányzik jelenség, és 2-nél több van rossz helyen, akkor nem adható pont.

6 helyes megoldás jó helyre sorolva: **3 pont**

5 helyes megoldás jó helyre sorolva: 2 pont

3-4 helyes megoldás jó helyre sorolva: 1 pont

0-2 helyes megoldás (jó helyre sorolva): 0 pont

7. A cím alatti felvezető szöveg három különböző kifejezést használ a graffiti megnevezésére.

a) Keresse ki a három kifejezést!

- *falfirkák*
- *az önkifejezés (ezen) formája*
- *szennyeződések*

3 helyes megoldás: **1 pont**

0-2 helyes megoldás: 0 pont

b) A szöveg további része a következő kifejezéseket használja még:

- **a graffiti megnevezésére:** *falfestmény, egyedi rajz, vandalizmus, művészi értékű kép;*

- **a graffiti művelői megnevezésére:** *alkotó, rongálók, közterületeket kidekoráló graffitis, firkászbandák.*

Döntse el, hogy ezek közül a kifejezések közül melyikben nyilvánul meg elfogadó és melyikben egyértelműen elutasító megítélés! Sorolja be mindegyik kifejezést!

- elfogadó: *falfestmény, egyedi rajz, alkotó, művészi értékű kép*
- egyértelműen elutasító: *vandalizmus, rongálók, közterületeket kidekoráló graffitis, firkászbandák*

Minden elemében helyes besorolás: **2 pont**

1-2 hibás besorolás: 1 pont

3-nál több hibás besorolás: 0 pont

c) A szöveg graffiti(sek)re használt szavai eltérő minősítéseket sugallnak. Indokolja meg 1-1 mondatban, hogy a következő mondatok aláhúzott szavai miért illenek a mondatkörnyezetbe!

- „közvagyron védelméért és a vizuális környezetünkért szót emelők igyekezete ellenére a firkászbandák újabb és újabb bevetésre indulnak”
A közvagyron és a környezet érték, akik ezt pusztítják, azokat lekezelő (firkász) illetve pejoratív (banda) minősítés illeti meg.
- „néhány fiatalnak tényleg sikerült kitűnni s később számítógépes grafikusként vagy reklámszakemberként elhelyezkedni”
A majdani előremenetelt előlegezi meg a szóhasználat: a semleges fiatal szó.

- „a polgárőröknek sokszor ... sikerül az elkövetők nyomára bukkanni”
A rendet védő polgárőrök nézőpontját tükrözi a hivatalos szóhasználat: a szemükben a graffitisek bűntettet követnek el.
- „a III. kerület ... bizonyos helyeken engedélyezi a rajzolást, másutt viszont kíméletlenül lecsap a pingálókra.”
A legális helyhez társítja szöveg a semleges rajzolás, az illegális helyhez („másutt”) a lekicsinylő pingálás szót.

Minden lényegileg helytálló és nyelvileg szabatos indoklás: 1 pont.

Nem adható pont, ha az indoklás tartalmatlan, és/vagy a megfogalmazása nem szabatos.

4 jó megoldás: **4 pont**

3 jó megoldás: 3 pont

2 jó megoldás: 2 pont

1 jó megoldás: 1 pont

0 jó megoldás: 0 pont

8. Keresse meg a szöveg azon megállapításait, amelyeket a következő, más forrásból származó idézetek kifejtenek. Írja az idézetek fölé a vonatkozó mondatot, félmondatot! (Az idézetek a szöveg sorrendjében haladnak.)

A) „A lélek kiáltása ez a közöny ellen. – írta a graffitiről hat évvel ezelőtt a Vatikán hivatalos lapja.”

„A firkászok kétségbeesett kiáltása-üzenete a falakon: *KOMMUNIKÁLJATOK VELÜNK!*...”

B) „Magyarországon a nyolcvanas évek első felében [...] Békásmegyeren jelentek meg az első falfirkák.”

„A kommunikációs forradalom, az egyetemes kommunikációs robbanás szerves részeként [...] hazánkat is utolérte egyfajta szubkultúra, alternatív kultúra, művészeti irányzat, a közterületi/zártterületi vizuális médiumok egyike: a graffiti.”

C) „Amerikában és Európa nagyvárosaiban is próbálták megszelídíteni, a kortárs képzőművészet részévé tenni a graffitit.”

„Az engedélyezett graffitiversenyek alkalmából, felszabadultan, [...] fújják a festéket a falra, a kartonlapra. Megindul egyfajta graffiti-szakmai párbeszéd a színek világáról, a fújó fejekről, a kép kompozíciójáról, az irányzatokról...”

D) „A többség szerint azonban a falfirkálás ízt éppen az adja, hogy illegális tevékenység.”

„Fél szemmel a köztéri felügyelőket, a tulajdonosokat, a rendőröket, fél szemmel a készülő művüket figyelik. A láthatóság, a láthatatlanság izgalmas élményt és tevékenységet, értelmes programot nyújt a művelőik számára: a szabadságot...”

E) „több száz olyan úgynevezett tagelő van, aki csupán az egy-két betűből álló kézjegyét (tag) hagyja ott minden létező felületen.”

„... közvetítenek vizuálisan értékes, igaz üzeneteket (a falfestészet) és értéktelen, hamis üzeneteket (a tagelők, a toy-k). [...] A toy-k nem tisztelik azoknak a rajzait, akik komolyan festenek, nincs önkontrolljuk, felelőtlenek, csak a vágy jelenik meg, hogy szeretnének szépen festeni és természetesen a jelenlét igénye.”

F) „A rendőrségnek nincs kapacitása arra, hogy éjjelente firkálókat hajkurásszon.”

„A bűnözés mai helyzete mellett a rendőrség fő tevékenységi körén kívül esik a graffiti jelenséggel való foglalkozás.”

G) „*az lenne a kívánatos, [...] ha lenne több szabad felület a városban, ahová a tényleg művészi értékű képeket legálisan lehet felfesteni.*”

„A belső igényesség, az önkontroll, az önfegyelem kialakításával; pozitív célok kitűzésével [...] pozitív irányba lehet befolyásolni a művelőit: az értékes esztétikum irányába, mert túlnyomó többségük jóindulatú ...”

Minden helyes mondat, mondatrészlet idézéséért 1 pont adható.

7 jó megoldás: **7 pont**

6 jó megoldás: 6 pont

5 jó megoldás: 5 pont

4 jó megoldás: 4 pont

3 jó megoldás: 3 pont

2 jó megoldás: 2 pont

1 jó megoldás: 1 pont

0 jó megoldás: 0 pont

*

A szöveg forrása: *Heti Válasz* 3. évfolyam 30. szám, 2003. 07. 25

A 9. feladat idézeteinek forrása: Hajdú József Ferenc *A fiatalok vizuális kultúrája és a graffiti jelenség*

SZÖVEGALKOTÁS

Nyelvi és szerkezeti szempontból értékelni csak az adott három téma egyikéről szóló dolgozatot lehet.

Ha a vizsgázó egynél több (két vagy három) szövegalkotási feladatot old meg, és választását nem jelöli egyértelműen (nem húzza alá, melyiket választotta, vagy nem húzza át a szerinte érvénytelen megoldást), akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül a sorrendben első megoldást kell értékelnie. Ha a vizsgázó egyáltalán nem oldott meg szövegalkotási feladatot, az adott feladatra kapott pontszáma: 0.

A SZÖVEGALKOTÁSI FELADAT ÉRTÉKELÉSÉNEK ELVEI

A lehetséges tartalmi elemek felsorolása nem jelenti azt, hogy a helyes feladatmegoldásban valamennyi elemnek szerepelnie kell. A lehetséges tartalmi elemekben adott választól eltérő minden jó megoldás értékelendő.

1. A szövegalkotási feladatok értékelése a teljesítménytartományokban közölt kritériumok, valamint az adott feladathoz tartozó lehetséges tartalmi elemek figyelembevételével történik.
2. A javítási-értékelési útmutató leírja a tartalmi minőségre (elérhető: 20 pont), a szerkezetre (elérhető: 20 pont) és a nyelvhasználatra (elérhető: 20 pont) adható pontok három teljesítménytartományát. A teljesítménytartományokon belül az értékelő dönt az elért pontszámról.
3. Az értékelő tanár a dolgozatban jelöli a szövegalkotási, a nyelvhelyességi és a helyesírási hibákat. A jelöléshez, valamint a helyesírási hibák pontozásához a mellékletben közöltek az irányadók.

ÉRVELÉS, EGY MŰ ÉRTELMEZÉSE, ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉS**TARTALMI KIFEJTÉS**

	témataartás (megfelelés a feladatnak, szempontoknak, szövegbázisnak; problémaérzékenység)	állítások jellege (világismeret, gondolkodási kulturáltság)	tárgyszerűség (műveltség, tájékozottság)
20-15 pont	<ul style="list-style-type: none"> - megfelelés a választott témának, címnek, feladatnak - tartalmas kifejtés - gondolati érettség - ítélőképesség, kritikai gondolkodás megnyilvánulása - a feladattól függően: személyes álláspont megfogalmazódása 	<ul style="list-style-type: none"> - releváns példák, hivatkozások - hihető, meggyőző állítások - kifejtett állítások - a témának, feladatnak megfelelő mennyiségű állítások 	<ul style="list-style-type: none"> - megfelelő tárgyi tudás és tájékozottság - az ismeretek helyénvaló alkalmazása - indokolt hivatkozás vagy idézés
14-9 pont	<ul style="list-style-type: none"> - lényegében megfelel a választott témának, címnek, feladatnak 	<ul style="list-style-type: none"> - témához tartozó és attól eltérő kijelentések váltakozása - nem kellően meggyőző példák (<i>pl. az érvek nem mindig támasztják alá a kellő mértékben az állításokat</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> - zömükben helytálló tárgyi elemek - nem kellő mélységű és részletességű tudás - tárgyi, fogalmi félreértések
8-1 pont	<ul style="list-style-type: none"> - eltérés a témától, címtől, feladattól - feltűnő tartalmi aránytalanság (<i>pl. életrajz a műértelmezés rovására</i>) - konkrét kifejtés helyett általánosságok 	<ul style="list-style-type: none"> - kevés releváns példa, utalás - ismétlődések - gyenge vagy hibás állítások 	<ul style="list-style-type: none"> - hiányos tárgyi tudás - tárgyi, fogalmi tévedések

A SZÖVEG MEGSZERKESZTETTSÉGE

	felépítés, műfajnak való megfelelés	koherencia, arányosság, tagolás	terjedelem
20-15 pont	<ul style="list-style-type: none"> - megfelel a feladatban megjelölt műfajnak, a témának, a gondolatmenetnek - logikus, tudatos felépítés - az állítások/gondolati egységek világos kapcsolódása 	<ul style="list-style-type: none"> - van bevezetés, kifejtés, lezárás; ezek elkülönülnek és arányosak - jól tagolt bekezdések - globális és lineáris kohézió megvalósulása 	<ul style="list-style-type: none"> - az elvárt terjedelemnek megfelelő
14-9 pont	<ul style="list-style-type: none"> - helyenként következtelen felépítés - indokolatlan gondolatmenetbeli váltások - a részek közti összefüggés nem mindig világos (<i>pl. bizonytalanság a nyelvi kapcsolóelemek használatában</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> - van bevezetés, kifejtés, lezárás; ezek elkülönülnek, de aránytalanok vagy formálisak (<i>pl. túl hosszú vagy a feladathoz nem szorosan kapcsolódó bevezetés</i>) - egyenetlenség lényeges és lényegtelen elválasztásában (<i>pl. elhagyható bekezdések</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> - főlegesen hosszú

8-1 pont	- széteső írásmű: • lényegét tekintve zavaros gondolatmenet (<i>pl. csapongás, ismétlődések</i>) • nem halad meghatározható irányba • az író „elvész” a dolgozatban	- hiányzó vagy álbevezetés / álbefejezés - a főbb szerkezeti részek nem különülnek el egymástól - szövegösszefüggésbeli hiányosságok (<i>pl. alanyváltás</i>) - hiba, hiányosság a kohéziót megteremtő eszközök (<i>pl. kötőszók, névmások</i>) használatában	- kirívóan rövid
-----------------	--	--	------------------

NYELVI MINŐSÉG

	nyelvi norma, hangnem, stílus	mondat- és szövegalkotás	szókincs
20-15 pont	- egészében megfelel a témának, a helyzetnek; az esetleges személyes véleménynyilvánításnak	- témának megfelelő változatosságú - gördülékeny, élvezetes, választékos	- szabatos, árnyalt, választékos - szakkifejezések helyes használata
14-9 pont	- lényegében megfelel a témának, a helyzetnek	- nem elég változatos - helyenkénti nyelvi-nyelvtani hibák (<i>pl. egyeztetés, vonzat</i>)	- olykor a köznyelvtől eltérő (<i>pl. szleng</i>)
8-1 pont	- csak részben felel meg a témának, a helyzetnek	- szintelen, igénytelen (<i>pl. egyszerű mondatok túlsúlya</i>) - dagályos - gyakori a nyelvi-nyelvtani hiba	- szegényes - tartalmi jellegű szótévesztés

Érvelés

Miként él tovább az antik görög-római kultúra a későbbi századokban, művelődéstörténeti korszakokban? Mennyiben érezhető a hatása korunk kulturális életében és a mindennapokban? Néhány jelenség, mű bemutatásával fejtsse ki véleményét! Érvelő esszéjében vegye figyelembe az alábbiakat is!

„Az utókor végtelenül sokat tanult a görögöktől. (...) Sokkal többet tanult, mint az ember gondolná, valószínűleg még annál is sokkal többet, amennyiről a tudósok máig számot tudnak adni. Minden, ami megfogalmazás, minden, ami forma, végső gyökereiben a görögöktől ered. Ha írunk, ha beszélünk, sőt ha érzünk és érzésünk a káoszról kilépve formát önt bennünk – magunk-tudatlanul mindig a görögökre emlékszünk.” (Szerb Antal: *A világirodalom története*)

Forrás: Szerb Antal: *A világirodalom története*. Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1973. 4. o.

A reflektálandó szöveg hangsúlyozza, hogy a görög (antik) hagyomány kultúránk, életünk minden területét áthatja.

A dolgozat írója a tágan értelmezett antik kultúra minden területéről hozhat példát arra, hogy **bizonyítsa** állításait.

Érvelésében utalnia kell a jelenség antik eredetére, és be kell mutatnia annak továbbélését.

Néhány példa a lehetséges tartalmi elemekből:

- A szövegalkotás és előadás, a fogalmazás és a nyilvános beszéd szabályai már az antikvitásban kialakultak (retorikák: pl. Cicero, Arisztotelész, Quintilianus).
- Az esztétikai gondolkodás alapvetései (pl. mimézis, katarzis, szépség, harmónia) máig továbbélnek, sokakat vitára ingerelnek (Platón, Arisztotelész, Horatius).
- Az antik mitológia és mondakörök kimeríthetetlen forrásai a legkülönbözőbb művészeti ágaknak (pl. irodalom, festészet, szobrászat, színház, építészet).
- Az új médiumok (pl. film) is merítenek az antik eredetű témákból (pl. Wolfgang Petersen: *Trója*).
- Az irodalom műnemei és műfajai szinte kivétel nélkül antik eredetűek, továbbélésük eleven kapcsolatot jelent a múlt és a jelen irodalma között.
- Antik alkotók meghatározó szerepet játszanak egyes későbbi író-költő életművében (pl. Dante–Vergilius; Csokonai–Anakreón; Berzsenyi–Horatius; Radnóti–Vergilius).
- Egyes művek állandó újragondolásra vagy parafrázisra készítenek (pl. Homérosz: *Odüsszeia* – Joyce: *Ulysses*; Kavafisz: *Ithaka*; Márai Sándor: *Béke Ithakában*; Ovidius: *Átváltozások* – Kafka: *Átváltozás*; G. B. Shaw: *Pygmalion*; F. Loewe: *My fair lady*; George Cukor: *My fair lady*).
- Az utópiák és aranykor-mítoszok antik eredetűek (pl. Platón: *Az állam*; Hésziodosz: *Munkák és napok*; Ovidius: *Átváltozások*).
- Antik eredetű szófordulatok és szállóigék beépültek a nyelvhasználatba (pl. jöttem, láttam, győztem; jaj a legyőzötteknek; gyűlölök és szeretek; mindent legyőz a szerelem; minden dolgok mértéke az ember; van mérték a dolgokban; arany középút).
- A XX. századi pszichológia az új emberkép leírásához az antik mítoszokhoz, mondakörökhöz fordul (pl. Freud: Ödipusz-komplexus; Jung archetípus-fogalma).
- A római jog (a köz- és magánjog) máig alapja az európai típusú ítélkezésnek és jogrendnek.
- A mai versenysport eredete a görög olimpiai játékokig nyúlik vissza.
- A mai tömegkultúra és -szórakoztatás elődje a görögöknél és rómaiaknál egyaránt megtalálható (pl. Dionüszia; színházi versenyek, olimpiai játékok, cirkusz, gladiátorviadalok).

Egy mű értelmezése

A novella értelmezésében térjen ki arra, hogy milyen mozzanatok készítik elő a mehökkentő befejezést! Hogyan vélekedik az elbeszélő a tökéletesen rendezett élet megvalósítható voltáról?

Kosztolányi Dezső: Rend

1.

Anyám gyakran mondotta nekem:

– Te rendetlen. Jaj, te szelekótya. Milyen kócos vagy. Hogy lóg a harisnyád. A körmeid pedig, a körmeid. Megint gyászolnak.

Aztán mindig ez következett:

– Nézd a kis Morvay Pistit.

Amíg vizes kefével simogatta hajam, a kis Morvay Pistiről kellett hallanom, az osztálytársamról.

A kis Morvay Pistit úgy utáltam, hogy neve hallatára összeszorítottam a torkom, s az öklődés¹ hangját utánoztam.

---

¹ öklendezés

2.

Patyolatfehér keménygallér szorította körül vérszegény nyakát.

Játék közben a kabátját levetette, hogy be ne piszkolódjék, s kezét minden fölszólítás nélkül mosta, bő szappanlében, úgy, hogy inge szárát előbb óvatosan feltúrta, a csuklója fölé. Még fürödni is szeretett. Szóval afféle undok fráter volt.

Könyveiben a leckét hajszálvékony vonalakkal jegyezte meg, melyeket később kigumizott.² Tízpercben nemegyszer láttam, amint a verőfényben gyanakodva szemlélte ruháját. Valami porszemet keresett rajta. A hüvelykével meg a nagyujjával lepöccentette. Azt hiszem, ő személyesen ismert minden porszemet.

Arca sápadt volt, mint egy rosszul sült krémes lepény.

Ha a tanár arról magyarázott, hogy a forró leves után helytelen hideg vizet inni, mert fogaink zománca megrepedezik, ő kéredzkedett.³

– Mi – szólt – sohasem iszunk leves után hideg vizet. Édes jó atyám megtiltja.

– Tudom, fiam – bölintott a tanár elismerően. – A te édes jó atyád kitűnő, művelt ember, s nagyon helyesen nevel benneteket. Tanulhattok tőle mindnyájan.

Pisti zsebre vágta a dicséretet, leült, semerre se tekintett, míg mi rábámultunk vigyori irigységgel.

Bennünket is oktatott. Kezemből idegesen kapta ki a bicskát:

– Mit csinálsz, szerencsétlen? Rálehelsz a tollkés pengéjére. Hisz megrozsdásodik.

A bicskát „tollkés”-nek nevezte, az evést „étkezés”-nek, a gondolatot „eszmé”-nek. Ráadásul az apját „jó atyám”-nak.

Főképp ezért gyűlöltem.

3.

Miután leérettségiztünk, évekig nem láttam őt, eltűnt a példakép, melyet mint utánzandó mintát egy magas, megközelíthetetlen oltárra helyeztek.

Budapesten talákoztam vele, a körúton.

Mi akkor már régen leraktuk vizsgáinkat az egyetemen, jól-rosszul, de ő még mindig tanult. Mérnöknek készült. Tekintve azonban, hogy az anyagot minden szorgalma ellenére nem vehette át azzal a lelkiismeretességgel, melyet maga elé tűzött, inkább búcsút mondott pályájának, és beült egy irodába díjnoknak.⁴

A nők iránt nemigen érdeklődött. Ha sétáltunk, mutogattam neki a lányokat:

– Ez csak szép? – kérdeztem.

– Szépnek szép – mondta Pisti aggodalmasan ráncolva homlokát. – Van azonban egy nagy hibája.

– Micsoda?

– Nem eléggé szabályos.

Láttam, hogy szenved. A lány kócos haja nyugtalanította. Nyilván szerette volna megfésülni, hogy rendesebb legyen.

Egyszer azonban ő maga állított meg, s így szólt:

– Látod, ez már szép nő.

---

² kiradírozott

³ jelentkezett

⁴ napidíjas hivatalnok

Egy divatáru üzlet villanyfényben tündöklő kirakatában művészi redőzött szövetek, fátyolok háttérében állott egy próbabábu, kék szemmel, nagyon rózsaszín arccal, halvány orral, karját magasztos merevséggel előrenyújtva.

Pisti sokáig bámulta. Majd azt mondta, hogy „*ez a világ legszebb nője*”, és váltig sajnálta, hogy „*az életben ilyen szép nő talán nincsen is*”.

4.

Csalatkozott.

Harmincéves korában meglelte ennek a nőnek a mását, kinek épp ily kék üvegszeme volt, ily nagyon rózsaszín arca, ily halvány orra, és feleségül vette.

Igazán egymáshoz illettek. Pisti ebben az időben a földrajzi könyvekben található „*közép-európai ember*”-hez hasonlított.

Háromszobás fészkükben a parkettek kockáin úgy típegtek, mint a sakktáblán. Mindennek megvolt a maga helye. Tudták, hogy hány zsebkendőjük van, hány befőttes üvegük, hány rajzszőgük, mindenről leltárat írtak, melyet akár az irodákban, kifüggesztettek a szobák falaira.

Az asszony szüntelenül Pisti ruháit vasalta, holott a hordás által csak még rendesebbek lettek. Ügyelt a bútorokra, hogy egy milliméterrel se mozduljanak el arról a helyről, amelyre férje tette. Vendégeket nem hívott. Ura tudniillik egy alkalommal idegrohamot kapott attól, hogy a vendég a szőnyegre ejtette szivarja hamuját.

Pisti üres óráiban olvasott, Jókai összes műveit tanulmányozta át, alaposan, időrend szerint, s kivonatolta, hogy el ne felejtse. A száz kötethez legalább húsz kötet jegyzetet készített.

Különben porolta kabátját, nadrágját. Naponta átlag tizenötször mosta kezét. Este tízkor feküdt. Néha fölriadt álmából. Ilyenkor a szalonba rontott, megnézni, hogy a dívány ott van-e, ahol volt, vagy a konyhába szaladt, mert eszébe jutott, hogy a porkefét a fényezőkefén felejtette. Miután szétválasztotta őket, visszament ágyába, s édesdeden elszenderedett.

Sokáig élték volna ezt a paradicsomi életet, ha boldogságukat egy jelentéktelen esemény meg nem zavarja.

Egy este az asszony a szalonból áthozta a karosszéket a hálósobába, leült, úgy várta az urát.

Pisti, kinek ez a szabálytalanság végtelenül bántotta az arányérzékét, elsápadt. De egy szót sem szólt. Csak kivette forgópisztolyát, és mind a hat golyót belelőtte feleségébe.

5.

A mentők kényszerzubbonyt húztak rá. Dühöngött.

Fönn a mentőkocsiban arra kérte a mentőorvost, hogy egészen párhuzamosan üljön melléje. Miután a mentőorvos teljesítette kívánságát, elcsöndesedett.

Ilyen rendes ember volt szegény Pisti.

(1925)

Lehetséges tartalmi elemek:

- a novella végkifejletét a cselekmény szintjén az készíti elő, hogy a második résztől **egyre képtelenebb** események következnek egymásra

- e folyamat kibontakozásának fontosabb **fázisai**: egy porszem lepöccentése; a lehelettől rozsdásodó bicska; a próbababa mint nőideál; leltár a rajzszögekről; 20 kötetnyi Jókai-jegyzet; éjszakai felriadások a porkefe és a fényezőkefe szabálytalan elhelyezése miatt; a szabályszerű életrend megsértésének meghökkentő megtorlása; a párhuzamos ülés megnyugtató hatása
- ezek a cselekménymozzanatok az értelmetlenül túlzott pedantériától az enyhén beteges hajlamokon és a kényszerességen át a **teljes örület fázisáig** vezetik az eseményeket
- a történet egyre abszurdabbá válását a „**megtörtént történet**” narratív szerkezetének keretén belül maradván az örület fokozatos elhatalmasodása indokolhatja (az 1. és 2. rész valóságvonatkozásai hitelesítik a későbbi abszurd fejleményeket)
  - másfelől az egyre képtelenebbé váló cselekmény a „megtörtént történet” sémájának fokozatos feladásaként is értékelhető: ennek értelmében a történet alakítását már nem a valószerűség követelménye irányítja, hanem a **fikcionáltság** játékos gesztusai
- ez utóbbi megközelítés szerint a narrátor játékos ötleteket preferál, a komolyság és a valószerűség elvárásait **kifigurázó** elbeszélői magatartása egyfajta „**rendzavarásként**” értelmezhető
  - a novella poétikája tehát játékos szertelenségével maga is **állást foglal**: a túlzásba vitt rend értelmetlenségét sugallja
- az alaphelyzet és a végkifejlet a tökéletesen szabályszerű viselkedés és az örület szélső pontjait kapcsolja össze egymással, ami arra utal, hogy a tökéletes **rendezettség** igényének egyenes következménye az értelmetlen **zűrzavar**
- az elbeszélő nézőpontjáról szólva két fókuszra érdemes megkülönböztetni: a **gyermekkori én** és a narráció jelenében megnyilatkozó **felnőtt én** perspektíváit
- a gyermekkori én az **utálat és az irigység** érzéseivel viszonyul a szabályszerű Morvay Pistihez
- a jelenbeli én nem tesz nyíltan elmarasztaló kijelentéseket, ugyanakkor az elbeszélés hangnemében meghatározóvá válik a finom **irónia**, amely egyre inkább kidomborítja e hihetetlen mértékű rendszeret komikus vonásait
- a tökéletes rend eszméje az elbeszélő nézőpontjából tekintve **képtelen törekvés**, amely előbb-utóbb szembesülni kénytelen saját értelmetlenségével és megvalósíthatatlan voltával

Forrás: <http://mek.oszk.hu/00700/00746/00746.htm#5>

Összehasonlító elemzés

Hasonlítsa össze József Attila és Dsida Jenő költeményét! A két számvetés összehasonlításában térjen ki a hangvétel, a motívumok, az értékrendek közös és eltérő jelentésére!

József Attila: *József Attila*

József Attila, hidd el, hogy nagyon szeretlek, ezt még
anyámtól örököltem, áldott jó asszony volt, látod, a világra hozott
Az életet hiába hasonlítjuk cipőhöz vagy vegytisztító
intézethez, mégiscsak másért örülünk neki

Naponta háromszor megváltják a világot, de nem tudnak
gyufát se gyujtani, ha így megy tovább, nem törődöm velük
Jó volna jegyet szerezni és elutazni Önmagunkhoz, hogy
bennetek lakik, az bizonyos
Minden reggel hideg vízben fürdetem gondolataimat, így
lesznek frissek és épek
A gyémántból jó, meleg dalok nőnek, ha elültetjük a szívünk alá
Akadnak olyanok, akik lovon, autón és repülőgépen is
gyalog vannak, én a pacsirták hajnali énekében heverészek,
mégis túljutottam a szakadékon
Igazi lelkünket, akárcsak az ünneplő ruhákat gondosan
őrizzük meg, hogy tiszta legyen majd az ünnepekre.

1925. ápr. [?]

Dsida Jenő: *Huszonkettedik tavaszom közeledik*

A nyomorúlt emberek vadonában születtem,
ott láttam meg a fakó napsugarat,
ott cseperedtem fel ugrásra kész
ember-kölyökké, ott tették rám az
istrángot, mely véres csíkot harapott
vállaimba s ott edzett könyörtelenné
a káromkodó ostorcsapások zápora.
Sok hörgést hallottam a pincelakások
csepegő falai közül, gépek bömböltek
rosszul világított, piszkos ablakok mögött
és párolgó csalóka éjszakákon
sok tisztaságot fertőztek magukhoz
líhegő, aranyláncos urak. Azután
eljöttem, az undor édeskés ízével
messzire: nem az emberek hagytak el
engem; én hagytam el az embereket.
Itt aranyködben járok az egyedülvalóság
partjain, szívem napról-napra
ércesebben kongatja a száanalom
egyedül üdvözítő dallamát és fiatal
életemet a megváltás hitére készítem.
A hegyeken is olvad a hó, a zsendülő
fű szaga fűrészi nyugodt mosolyomat.
A messziről suhogva, borzolt fehér tollakkal
huszonkettedik tavaszom közeledik.

1929

Forrás: József Attila: József Attila;

www.mek.iif.hu/porta/szint/human/szepirod/magyar/jozsefa/osszes/html

Dsida Jenő: *Huszonkettedik tavaszom közeledik.* www.magyarirodalom.lap.hu

Lehetséges tartalmi elemek:

- *Dsida*: a lírai én egyes szám első személyű megszólalása.
- *József A.*: változatos (egyes szám első, egyes szám második, többes szám első személyű) beszédmód.
- *József Attila*: a záró két sor (zárlat) a fiatalság nevében a megőrzés motívumával emeli ki a belső értékeket (pl. *igazi lelkünket, ünneplő ruhánkat*).
- *Dsida*: a felnőtté, a férfivá érés belső élményeit részletezi (első 16 sor: felsorolás, ellentét: önmagára találás: „Itt aranyködben járok...”, szívem, fiatal életem).
- Közös elem: az alapmotívumok és toposzok használata (pl. *születés, az élet mint vándorlás, a természeti metaforika*).
- Az egyéni élményt általános szintre, nemzedéki életérzéssé emeli mindkét szöveg.
- Az énkeresés mint jellemző kihívás (*József A.*: „elutazni Önmagunkhoz”; *Dsida*: „én hagytam el az embereket”).
- Mindkét költemény gondolatmenete a múlt, jelen és a remélt jövő hármasságában szerveződik.
- *József A.* és *Dsida* költeménye is az önkeresés folyamatát ábrázolva jut el a személyiség értékrendjének meghatározásáig.
- *József A.*: az én meghatározhatatlansága.
- *Dsida*: az én helyének megtalálása.
- Az emberi világhoz való viszony meghatározója *Dsida* versében a szánalom és kiválás, *József A.* művében az együttérzés és kiválás.
- Mindkét költemény expresszív hatású: *József A.*: az expresszivitást a gondolati és képi síkváltások, *Dsida*: áthajlások és erőteljes képek hordozzák.
- Mindkét költemény szabadvers.
- Mindkét költeményre jellemzők az avantgarde stílusjegyek, az expresszionista képalkotás.
- Mindkét költemény visszatekintő perspektívából szól.

MELLÉKLET

A szövegalkotási, a nyelvhelyességi és a helyesírási hibák jelölése

Hiányzó bekezdés jele: fordított z-betű.

Fölösleges bekezdés (álbekezdés): jele

Szövegbeli hiány jele: √

Egyéb szövegalkotási hiba jele: - - - - -

Tartalmi hiba: _____

Szórend, mondatrend, a bekezdések sorrendje: 1. 2. 3.

Logikai hiba, ugrás a mondatok (tagmondatok) között: ↗

Logikai hiba, ugrás a bekezdések (a szöveg nagyobb egységei) között: ↘

Logikai vagy nyelvi ellentmondás: ↔

A nyelvhasználati hibák jelölése: ~~~~~~

Egybeírás jele: ⊔

Különírás jele: ⊔

A helyesírási hibák jelölési formái: durva hiba: 3 vonalas aláhúzás, súlyos hiba: 2 vonalas aláhúzás, egyéb hiba: 1 vonalas aláhúzás. Vagy: a hibapont száma a margón a hibával egy sorban, a hiba bekarikázva.

Az íráskép értékelése

Teljesítményszintek

Az íráskép rendezett, olvasható: nincs levonás.

Az íráskép rendezetlen: –1 pont.

Pongyola ékezethasználata: –1 pont.

Az íráskép helyenként nehezen olvasható, általában rendezetlen: –2 pont.

Az íráskép zömében alig olvasható és/vagy értelemzavaróan rendezetlen: –3 pont.

A helyesírási típushibák pontozása

Durva hiba (3 pont)

1. a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése közhasználatú szavakban
2. az összeolvadás, a részleges hasonulás, az írásban jelöletlen teljes hasonulás és a kiesés hibás írásmódja
3. kis- és nagy kezdőbetű tévesztése közhasználatú tulajdonnevek (pl. *Magyar Tudományos Akadémia, Természet Világa*), melléknevek és egyelemű tulajdonnévből képzett melléknév (pl. *francia, balatoni, adys*) esetében
4. igekötős igék hibás egybe- illetve különírása
5. tagadószó egybeírása az igével, tagadott szóval, tagadott kifejezéssel
6. az *ly - j* tévesztése közhasználatú szótőben és toldalékban, az *ly - j* hiánya vagy kiejtés szerinti jelölése
7. felszólító módú igealakok hibái

Súlyos hiba (2 pont)

1. közhasználatú szavak/összetett szavak különírása, illetve szókapcsolatok egybeírása
2. közhasználatú szavak elválasztása
3. magánhangzók időtartamának tévesztése közhasználatú szavakban és toldalékokban
4. mondatkezdő nagybetű tévesztése

Egyéb hiba (1 pont)

1. nem közhasználatú szavak durva és súlyos hibái
2. köznevek kezdőbetűjének tévesztése (pl. *világháború*)
3. kezdőbetű tévesztése több elemből álló tulajdonnévből képzett melléknév esetében (pl. *Nagy-New York-i, budapest – bécsi, Csokonai Vitéz Mihály-os*)
4. betűtévesztés

Központozási hiba (összesen maximum 5 pont)

1. mondatzáró írásjelek; tagmondatok közötti írásjelek; mondatrészek közötti írásjelek hiánya vagy téves jelölése (5-6 tévesztés 1 hibapont)
2. egyéb írásjelek hiánya vagy téves jelölése (5-6 tévesztés 1 hibapont)

A helyesírási hibapontok kiszámítása

Fontos, hogy a helyesírási hibák jelölése tájékoztasson a hibák minősítéséről is.

Ismétlődő hibáért minden hibatípusban csak egyszer számítható hibapont. Csak az ugyanabban a szóban (szótőben vagy toldalékban) elkövetett megegyező hiba és a központozási hibatípus számít ismétlődő hibának.

A közhasználatú szó fogalma bizonyos fokig környezet- és műveltségfüggő. Megítélésében meghatározóak a középiskolai tanulmányok, ugyanakkor a vizsgatárgy fogalomkincse közhasználatúnak tekintendő (pl. *metafora*).

A nyelvhelyességi hiba nem helyesírási hiba.

Az idézetekben elkövetett helyesírási hibákat ugyanúgy durva, súlyos és egyéb hibatípusba sorolja a tanár, ha a vizsgázónak volt lehetősége az idézet szövegének ellenőrzésére. Ha a vizsgázó emlékezetből idéz, és esetleg téved, hibáit az egyéb hibák közé kell sorolni. A költői–írói helyesírás átvétele a tanuló saját szövegében nem hiba, ha az idézet jelölt, szó szerinti; amennyiben jelöletlen és/vagy tartalmi idézet, akkor a hibának megfelelő pontszámot kell levonni.

A helyesírási hibákat a szövegértési és a szövegalkotási feladatokban együttesen kell figyelembe venni.

A vizsgázó összpontszámából maximum 15 vizsgapontot lehet levonni. (Tehát 31 vagy annál több hibapont esetén is értelemszerűen 15 vizsgapontot.) A helyesírási hibapontok átszámítása vizsgaponttá a következő módon történik:

Hibapont	Levonás
1–2	0
3–4	1
5–6	2
7–8	3
9–10	4
11–12	5
13–14	6
15–16	7
17–18	8
19–20	9
21–22	10
23–24	11
25–26	12
27–28	13
29–30	14
31–	15